

Reseberättelse

- Styrelsens studieresa till Japan 6-13 november 2016

Sammanfattning

En av uppgifterna för SKL är omvärldsbevakning, både nationellt och internationellt. Utveckling sker när ny kunskap och nya insikter anpassas till de lokala förhållanden som råder i en kommun, ett landsting eller en region. Vårt kommunala självstyre är starkt tack vare att den lokala nivån alltid tagit intryck av omgivning och omvärld.

Omvärldsbevakning sker från Sverige men också genom att styrelsen vid ett tillfälle under varje mandatperiod har möjlighet att genomföra en studieresa. Under mandatperioden 2014-2018 valde styrelsen att förlägga sin studieresa till Japan. Erfarenheterna, lärdomarna och de kunskapsutbyten som gjordes på plats räknar vi med att kunna använda i arbetet inom SKL, samtidigt som de som rest kan sprida erfarenheter i sina hemkommuner och hemlandsting, från Malmö till Jokkmokk.

Japan som resmål valdes bland annat för att de står för samma demografiska utmaningar som Sverige, med en allt äldre befolkning men också för att de löst eller håller på att lösa utmaningar som våra egna kommuner, landsting och regioner just nu hanterar. Det handlar bland annat om digitaliseringens möjligheter i skolan, användandet av robotar inom hälso- och sjukvård, avfallshantering och krishantering.

Nedan följer en kort sammanfattning från de möten styrelsen gjort under studieresan. Alla dagar utom måndagen var styrelsen indelad i två grupper, där av indelningen i spår 1 och spår 2.

Måndag 7 november

Sveriges ambassad - förmiddag

Styrelsen hälsades välkomna av ambassadör Magnus Robach som gav oss en introduktion om Japan och dess utmaningar:

- Demografin – befolkningen minskar snabbt
- Avsaknad av tillväxt
- Kina – fatalitet eller aggressivt förhållande till

Politik: President Abe har en stark ställning. 2020 är han den som har regerat längst

under efterkrigstiden. Frågan är om han är en makt- eller reformpolitiker. Förmodligen båda. ”Abenomics” – presidenten har en aktiv penningpolitik som dock inte gett något större resultat. Japan har en stor statsskuld samtidigt som hushållen sparar. Det finns en svag opposition med en ung kvinna som ordföranden samt en stark kvinnlig guvernör i Tokyo, Yuriko Koike. Möjligt att dessa två kvinnor kan utmana president Abe.

Vidare fick styrelsen värdefull information från:

Cecilia Leiram (Trade Commissioner Japan, Business Sweden) om Business Swedens möjligheter att hjälpa svenska företag som vill etablera sig i Japan. De hjälper ca 100 företag/år och fungerar även som inkubator för 30-40 företag/år.

Niklas Z. Kviselius (Kontorschef Teknisk-vetenskapligt råd, Sveriges ambassad)informerade om vikten av forskningsanslag i Japan. Det finns en hårt rotad teknikoptimism i Japan inom de flesta områden t.ex. jordbruk och vård. Utbildningssystemet är enligt Kviselius föråldrat. Bra delar är den disciplin som finns men det saknas dynamik och kritiskt tänkande. Digitaliseringen i klassrummen är låg. Detta leder till svårigheter för svenska företag att rekrytera personal i Japan.

Professor **Shunsuke Kimura**, Hitotsubashi Universitet berättade därefter om kommunala och regionala nivån i Japan. Det finns 47 prefekturer och 1718 kommuner.

Innan lunch fick styrelsen också en dragning av **Reconstruction Agency** som bildades 2011 efter katastrofen med jordbävning, tsunami och kärnkraftsolyckan i Fukushima prefektur. Normalt är återuppbyggnad efter naturkatastrof ett kommunalt ansvar men vid denna extraordinära situation bildades Reconstruction Agency för att samordna återuppbyggnaden. Deras uppdrag avslutas 2021.

Därefter följde god svensk/japansk lunch tillsammans med representanter från SKL:s motsvarighet i Japan, Association of Governors, och medarbetare vid prefekturernas regionala kontor i Tokyo.

Sveriges ambassad - eftermiddag

Seminarium ”Ageing Society and Social Innovation”

Lena Micko inledde eftermiddagen med en översiktlig genomgång av de svenska demografiska utmaningarna och lyfte särskilt fram effekterna av ett ökat flyktingmottagande. Hon framhöll också vikten av en hållbar statlig finansiering av mottagandet och integreringen av nyanlända svenskar. **Annika Wallenskog** fortsatte med att berätta om den svenska grundlagsskyddade lokala demokratin och nämnde bl.a. att det råder stora skillnader i valdeltagandet mellan olika valdistrikt. Hon redogjorde också kort för de huvudsakliga uppgifter kommuner, landsting och regioner har i Sverige, och att de lokala myndigheterna står för 75 % av välfärdstjänsterna i landet.

Sammanlagt omsätter medlemmarna 21 % av BNP, och verksamheterna finansieras till 85 % genom uppbörd av kommunal inkomstskatt. Vidare berördes utjämningsystemet och finansieringsprincipen.

Seminarier fortsatte med det första av fyra fallstudier - **Per-Arne Andersson** anförde om situationen på migrationsområdet att Sverige aktivt försöker integrera de nyanlända i det svenska samhället på olika sätt och för att de snabbt ska komma in på den svenska arbetsmarknaden. Bl.a. lyftes snabbspåret fram som en metod, dvs. att regeringen tillsammans med arbetsmarknadens parter aktivt arbetar med insatser för bl.a. språkinläring och validering av utländska examina.

Guvernör Takashi Yamamoto, Gunma prefektur, lyfte fram Japans utmaningar med en åldrande befolkning och pekade bl.a. på det framtida behovet av arbetskraft. Samtidigt framhöll han att det är angeläget att effektivisera arbetet t.ex. inom äldreomsorgen. Exempelvis pågår utveckling av olika redskap och hjälpmedel som kan göra arbetet med lyft lättare för vårdpersonal. Andra insatser som görs är att försöka minimera effekterna av demenssjukdomar. **Borgmästare Yukio Shiota** i Shodoshima räknade med att befolkningen i hans kommun kommer att minska med 40 % fram t.o.m. 2060, framför allt är det gruppen produktiva människor som minskar. Därför räknar man med att användandet av teknologi i välfärden kommer att behöva ökas avsevärt. Han redogjorde för programmet Olive Healthcare System. Förvisso har kommunen tagit emot ett antal immigranter, men dessa kommer inte att kunna lösa de utmaningar som finns. **Lena Dahl** höll också ett anförande om välfärdsteknologi i Sverige och framhöll utvecklingen av olika digitala lösningar inom vården. Ett tydligt exempel var exemplet från demensboendet Klockarkärleken i Västerås. Andra särskilda faktorer i landet är att avstånden mellan patient och vårdgivare ibland är långa i olika delar av landet vilket i delar kan lösas genom digitala lösningar. Ett annat konkret exempel på den digitala utvecklingen är 1177.se.

Efter föredragningarna följde en frågestund och en kortare paneldiskussion mellan ovannämnda samt **professor Naoki Kondo och äldrechefen Makoto Yoshida, ledd av Sven Österberg**, Sveriges ambassad.

En sak är klar – Japan står inför stora utmaningar att kunna ta hand om sina äldre, och sina mycket gamla kvinnor i framtiden – 2060 räknar man med att drygt 5 % av alla kvinnor kommer att vara 90 år eller äldre! Denna grupp kommer att vara nästan dubbelt så stor som vilken annan åldersgrupp (femårsintervaller). Även om myndigheterna börjat ta itu med dessa utmaningar återstår att lösa arbetskraftsbehoven och en hållbar finansiering av välfärden.

Tisdag 8 November

Spår 1 - Tufft för kommunerna i Fukushimaområdet

Det har nu gått drygt 5½ år sedan Japan drabbades av "the triple disaster: earthquake, tsunami and nuclear disaster". SKL:s styrelse besökte en av de värst drabbade kommunerna i Fukushimaområdet - Minami Soma city.

Vi tog Shinkansen (snabbtåget) till Fukushima och därefter buss genom de drabbade områdena till kusten och Minami Soma City. När vi närmade oss såg vi många, och stora, högar med svarta platsäckar som låg på åkrarna. Man har helt enkelt skrapat bort det översta jordlagret (5 cm) från alla åkrar och samlat den radioaktiva jorden i säckar. Frågan om slutförvaring är dock inte löst. Vi träffade borgmästaren som på ett målade och gripande sätt berättade om katastrofen. Först kom tsunamin som var 21 meter hög. Då började kommunen evakuera folk. Först två dagar senare fick man besked via TV att Fukushima reaktor 1 hade exploderat och att radioaktiv strålning spridits över deras område. Kommunanställda och borgmästaren fick jobba mer eller mindre dygnet runt med att hjälpa och evakuera medborgare. Borgmästaren flyttade in i kommunhuset och bodde där de 50 första dagarna. Målet var att rädda så många liv som möjligt.

Före olyckan hade kommunen över 70 000 invånare. Nu har man fått börja flytta tillbaka eftersom nivåerna av strålning är låga. Nu bor det ca 50 000 personer i kommunen. Det är främst äldre som flyttat tillbaka. Yngre och barnfamiljer försöker man locka tillbaka med gratis förskola. Kommunens mål nu är att ge barnen hopp inför framtiden. Och bitterheten gentemot kärnkraftsföretaget Tepco gick inte att ta miste på.

Före besöket på Minami Soma City hade vi möte med ett robotföretag – Kikuchi Seisakusho. Vi träffade vd:n och vice vd, två äldre herrar som mötte upp oss redan på tågstationen i Fukushima. De berättade om hur de blivit drabbade av katastrofen hur de försöker få fart på företagandet i Fukushimaregionen. Vi besökte deras robotfabrik och fick även testa robotar som var inriktade att ersätta tunga lyft, bl a för personal inom äldreomsorgen och återuppbyggnad.

Spår 2 - Toyama prefektur

Vi tog snabbtåget till Toyama, det var ca 42 mil och gick på ca 2,5 timmar. Väl där möttes vi av en stor delegation från Toyamas kommunledning med **borgmästare Mr Masashi Mori** han berättade om staden utveckling och vilka utmaningar staden står inför. Toyama har 422.000 invånare. En av de största utmaningarna man har är den åldrande befolkningen. År 2030 kommer över hälften av befolkningen vara över 65 år. 2011 bestämde man sig för att bygga ut infrastrukturen. Att förenkla och förbättra sätten för invånarna att ta sig till city och även förflytta sig inne i city. Staden vill erbjuda invånarna ett oberoende av bil genom väl utbyggd infrastruktur. Det görs nu

med ett utbyggt spårvagnsnät, anslutningsbussar och tåg. Staden vill vara väl förberedd för en ådrande befolkning. Satsningen innefattar även att man i city byggt ut vårdcentraler, bibliotek och andra kulturerbjudanden. Fler och fler flyttar in till city. Staden har också satsat hårt på att marknadsföra stadens industrier. 2012 var man en av 5 städer i OECD som fick pris som ”Compact city”, ett pris för hållbar stad. Finansieringen av utbyggnaden av infrastrukturen gjordes av privata företag. Staden stod för de äldres kraftigt subventionerade pris för att utnyttja buss tåg etc. Staden erbjöd också gratis cyklar. Staden var mycket ren, varje medborgare tar hand om sitt eget skräp (det finns inga papperskorgar) inget klotter och alla fastighetsägare måste hålla rent runt sin fastighet.

Spår 2 - Besök på dragkedjeföretaget YKK

YKK är en koncern som har sitt huvudkontor i Kurobe. Fabriken grundades på 30-talet och tillverkar blytlås, ca 1 miljarder per år. Man tillverkar även stålkonstruktioner till husbyggen, fönster, dörrar isolering till hus etc. Företaget är inte börsnoterat utan ägs av familjen och de anställda. Man finns i 71 länder och har totalt ca 44 000 anställda. I Kurobe var det 6 300 anställda. YKK vill påverka och ta sitt ansvar för att hela staden ska bli hållbar utifrån miljöaspekter.

Företaget har engagerat sig mycket i bostadsbyggande för sina anställda och övriga som bor i staden. Vi fick se ett område med ”passiva hus”. Man engagerar sig också i möjligheten att slippa köra bil till arbetet genom att investera i en bättre infrastruktur av bussar etc.

Vi fick se en mycket intressant utställning över alla produkter som tillverkas samt företagets historia.

Onsdag 9 November

Spår 1 - Morino City Smart Town och möte med Nomura Real Estate

Morino City Smart Town är ett nybyggt bostadsområde med hållbarhetsprägel. Området ligger intill ett sjukhus och i området ingår också plats för näringsliv. Vi började besöket med en rundtur i området med buss och rundvandring på gårdar och gemensamhetsutrymmen i ett kvarter. Besöket avslutades med en muntlig presentation och diskussioner.

Mycket går att känna igen om man jämför med nybyggda områden i Sverige med hållbarhetsprägel. Här några exempel på vad vi såg och de berättade:

- De har möjlighet att ladda elbilar i källaren, men hittills har bara en boende elbil.

- De boende har gått kurs i hur man odlar ”gröna gardiner” på balkongerna. På sommaren ger löven skugga, på vintern får ljuset komma in.
- De hade ett mycket utvecklat system för att fånga upp idéer och ha medbestämmande kring det som är gemensamt i området.
- I ett klubbhus hade de bibliotek och gemensamhetsutrymmet, men det är också en mycket uttalade plats för krishantering till exempel om det blir jordbävning. Till klubbhuset finns en patrullbil som patrullerar området 3 ggr/natt. Vid strömavbrott fungerar bilen som reservaggregat till klubbhuset.
- Solceller på taket som driver gemensamma anläggningar som till exempel laddning av bilar.
- Bostadsmarknaden är ”omvänd” i Tokyo jämfört med Stockholm och de flesta andra storstäder. I Tokyo är det billigare att köpa en ny än en gammal lägenhet. Äldre lägenheter är i snitt 20 % billigare än nya.

Spår 1 - Tokyo Metropolitan Government om transportfrågor

Tokyo har ett mycket utvecklat tunnelbanesystem. Målet är att det aldrig ska ta längre än 5-10 minuter att gå till närmsta station. Representanter från Tokyo Metropolitan Government presenterade sitt arbete och sedan följde frågestund.

Här några exempel på vad som presenterades och diskuterades:

- Med tanke på Japans åldrande befolkning arbetar man mycket med att tillgänglighetsanpassa tunnelbanan.
- Turismen i Tokyo har fördubblats på 3 år. Tunnelbanan måste göras mer lättanvänd för turister, till exempel med skyltning på flera språk.
- Stora satsningar gjordes på tunnelbanan efter kriget och efter OS 1964. I samband med OS 2020 kommer satsningar ska på BRT (Bus Rapid Transfer), men inte i första hand beroende av OS.
- Trots att befolkningen inte alls ökar lika mycket och kanske kan förväntas minska även i Tokyo vill man satsa på kollektivtrafik av koldioxidskäl.
- Nio städer i Japan har tunnelbana. Tågen körs av privata operatörer. Bara i Tokyo är det två operatörer i samma tunnelbanesystem. Olika biljettsystem, men det finns samarbeten, bland annat en endagsbiljett som kan användas överallt, även på bussar.
- Cykling ska i första hand ske på trottoarerna i Tokyo, inte i vägbanan. Finns mycket få separata cykelbanor, men de jobbar med olika koncept för det. De var ganska oförstående på en fråga om vad de gör för att öka cykling och minska biltrafik.

Spår 2 – studiebesök på skolor och utbildningsdepartement

Hiroo Gauken private high school

Hiroo Gauken är en japansk privatskola med ca 1 600 elever (55 % flickor och 45 % pojkar), 115 lärare (heltid) och ca 50 lärare som är anställda på deltid. Skolan har tidigare varit en flickskola. Från 2013 har skolan ett antal internationella klasser i Secondary Education, dvs i årskurserna 7-9 (Lower Secondary School) samt årskurserna 1-3 på gymnasiet (Upper Secondary School).

Studiebesöket innehöll en kort beskrivning av skolans arbete. Främst var det läraren **Mr Plunkett** (lärare från Australien som arbetat på skolan i några år) som stod för den genomgången, på engelska. Utöver detta så ingick ett antal klassrumsbesök och på slutet även en frågestund. Vid frågestunden representerades skolan både av skolledning och ytterligare lärare.

Skolan har inträdesprov, skoluniform och man arbetar efter hemrumsprincipen. Eleverna kan köpa skolmat om man inte tagit med hemifrån. Föräldrar betalar 40 000 yen/månad (ca 4000 kr) för elevernas skolgång. Man har en noga genomtänkt plan, filosofi för hur undervisningen organiseras under dagens sex pass och hur man håller ihop skolan. Ett antal gemensamma aktiviteter kring sport, kultur och musik är viktiga inslag. I de internationella klasserna sker undervisningen till stora delar på engelska och man försöker få ihop det bästa från den Japanska skolan med det bästa från övriga världen. Eleverna tar med sina egna digitala verktyg, datorer, paddor mm.

För att vara en skola med 1600 elever så var det en mycket tyst, och lugn atmosfär. Det samma på lektionerna där lärarnas undervisning kändes intressant och stimulerande.

Junior och Senior High School at Komaba, University of Tsukuba.

Detta är en statlig skola och samtidigt en pojkskola. Ca 5 % av skolorna i Japan är statliga, ca 15 % privata och resterande ca 80 % är kommunala.

Detta är en skola med 840 elever, pojkar i årskurserna 7-9 (360 elever) samt gymnasiets årskurser 1-3 (480 elever). Även denna skola har inträdesprov. Som vi förstod det så är de statliga skolorna kopplade till något universitet och därför följs verksamheten upp på ett annat sätt än övriga Japanska skolor. En övningsskola. Skolan har en rektor, två biträdande rektorer och 41 lärare (varav 10 kvinnor).

Studiebesöket inleddes av en av de biträdande rektorer, Mr Ono samt av en av lärarna, **Mr Sawada**. Vi fick följa en lektion som Mr Sawada hade med en årskurs 8 klass. Lektionen handlade om, som Mr Sawada presenterade för oss i förväg, att eleverna individuellt skulle läsa var sin bok som introduktion för sitt eget

novellskrivande. Detta var steg två av tre steg (enligt läroplanen) för att förstå japanska språket och litteraturen.

Precis som på den andra skolan som vi besökte så har skolan ett antal aktiviteter för att hålla ihop och stärka skolan. Det handlade även här om sport men även om skolfestival. Eleverna har också ett antal aktiviteter att välja på för deltagande efter skoldagens slut, sport och kultur är rubrikerna. Man odlar även eget ris.

Den digitala närvaron var mycket liten, vi såg bara ett rum med (åldrade) datorer. Skolan kändes både gammaldags, sliten och lite småstökig. Lektionen vi var med på var lugn och eleverna vekade nöjda.

Besöket avslutades med att både rektor, biträdande rektorer samt Mr Sawada svarade på frågor. Blev dock fler frågor än svar.

Besök på Utbildningsdepartementet

Besöket var uppdelat i fyra områden, fyra olika presentationer. Presentation ett handlade om det japanska skolsystemet (**Saori Yamamoto** samt ytterligare en person), presentation två om Primary and Secondary Education, dvs årskurserna 1-6 och årskurserna 7-9 samt gymnasiets årskurser 1-3 (**Seiji Ichikawa**), presentation tre om den högre utbildningen (**Taka Horio**), presentation

Torsdag 10 november

Spår 1- Cyberdyne, Tsukuba City

Besök hos företaget Cyberdyne som är etablerade i Tsukuba City, Japans "Silicon Valley". Cyberdyne, som grundades 2004 av **Dr. Yoshiyuki Sankai**, har bl.a. uppfunnit exoskelettet HAL 5, en robotdräkt som spänns fast utanpå kroppen. HAL är utformad för att hjälpa handikappade och äldre i sina dagliga sysslor, men kan också användas för att stödja vid fysiskt krävande arbeten såsom räddningsarbete eller konstruktion. HAL används främst av funktionshindrade patienter på sjukhus, och kan modifieras så att patienterna kan använda den för långsiktig rehabilitering.

När vi vill röra oss så sänder hjärnan nervsignaler till musklerna. Men efter en stroke försämras hjärnans signalering, och patienterna kan få svårt att röra sig. HAL utnyttjar att man kan läsa av nervsignaler via huden, även om de är svaga. Elektroder, som placeras på huden, fångar upp signalerna till de muskler man vill stötta. Signalerna förstärks och används för att styra motorer i robotdräkten. På så vis får patienten hjälp att utföra sina rörelser.

Detta var, enligt många deltagare, det mest spännande studiebesöket under veckan. I Sverige har HAL bl.a testats av Danderyds sjukhus.

Spår 2 – Tokyo Metropolitan Government (TMG) angående Tokyo super Eco town project

Mr Osamu Maekawa, Environment Bureau TMG, presenterar projektet Tokyo super Eco town project som går ut på att utveckla avfallsanläggningar på kommunägd mark.

Tokyo har haft problem med

- hantering av bygg/rivningsavfall (drygt 40 % av allt avfall) på grund av hög förnyelsetakt inom byggsektorn,
- begränsad tillgång till anläggningar för hantering av avfall i Tokyo vilket lett till beroende av grannkommunerna (bara ca 25 % av avfallet kunde tidigare hanteras inom Tokyo),
- illegal dumpning (och även bränning) av avfall,
- ökande risker med giftigt avfall.

Syftet med projektet förstås att lösa dessa problem, men också att samtidigt stimulera miljöindustrin genom utvecklande av ”hi-tech-lösningar”.

TMG säljer mark i hamnområdet till företag som åtar sig att bygga och driva avfallsanläggningar som med utnyttjande av säker och avancerad teknologi ökar återvinningsgraden och minskar behovet av deponi. Man har särskilda anläggningar för återvinning av bygg- och rivningsavfall, industriavfall, e-avfall, Det är ett fortgående samarbetsprojekt mellan TMG och de olika företagen.

Olika målsättningar sätts upp för olika avfallskategorier beroende på deras särskilda karakteristika, t.ex. termisk hantering av medicinskt riskavfall och materialåtervinning av bygg/rivningsavfall. Återvinningsteknologierna anpassas således efter egenskaperna för de olika avfallskategorierna. Dessutom finns krav på samverkan mellan de olika anläggningarna, så att t.ex. återvunnet material i en process kan användas som råmaterial i en annan.

Intressant att man medvetet i form av samverkansprojekt region-företag satsat på att utveckla högteknologiska lösningar för att nå de miljömässiga målsättningarna. Även intressant att regionen verkar ha vida befogenheter att ta sig an avfallshanteringen – även t.ex. när det gäller bygg- och rivningsavfall. Intressant också att regionen lyckas styra samspelet mellan olika anläggningar, trots att de ägs och drivs av olika företag

Ms Masami Hori, Environment Bureau TMG, presenterade sedan de olika typerna av anläggningar. Härefter avslutade Mr Osamu Maekawa sin presentation genom att redovisa resultatet av projektet. Det har nu varit igång ca 10 år har varit framgångsrikt. Återvinningen har ökat markant, deponeringen har minskat med ca 70 % och möjligheterna till avfallshantering inom Tokyo har ökat kraftigt – vilket sammantaget

medfört att beroendet av grannkommunerna för deponi (landfilling) minskat drastiskt.

Spår 2 - Osaka prefectural government angående regionens arbete för att möta befolkningsminskningen

Mötet inleddes med en kort filmvisning om Osaka, därefter tog **Mr Tetsushi Oda**, associate director Planning office, vid och presenterade prefekturans strategi för att möta den väntade negativa befolkningsutvecklingen.

Efter en beskrivning av kommunstrukturen i Japan och prefekturans organisation redovisade mr Oda Osakas strategi mot bakgrund av landets övergripande målsättning att hålla befolkningen över 100 miljoner (år 2060). Målsättningen är att öka födelsetalen till 1,8, vilket skulle göra att man med en ökad produktivitet borde bör kunna nå en tillväxttakt på 1,5- 2,0 %. Härigenom ska Osaka bli den andra huvudstaden och en hållbar stad. Målet att befolkningen ska vara 8,2 istället för 7,5 miljoner om 30 år.

Dagens situation problematisk på flera sätt: Befolkningen i Osaka har börjat sjunka. Antal företag med huvudkontor i Osaka har minskat något. Bussresandet likaså. Problem har uppstått med tomma lägenheter, vilket särskilt påverkar vissa områden.

För att vända trenden har man fokuserat på vissa nyckelfrågor, bl.a. vikten av att komma ifrån Tokyo-centreringen och att "svara upp" mot ungas önskemål (anställning, giftermål, barn, barnomsorg m.m.). Angeläget att unga och barnfamiljer inte flyttar till Tokyoområdet i samma utsträckning som idag och att man får studenter och andra som nu bara bosätter sig tillfälligt inom prefekturerna att istället bosätta sig permanent. Detta kräver olika åtgärder, bl.a. bättre barnomsorg och ökade möjligheter till heltidsarbete. Tydliga siffror i dag på att män som inte har heltidsarbete i betydligt mindre utsträckning gifter sig och bildar familj. Detta är också väsentligt för att stimulera företagandet i området. Så syftet är att fostra "human resources" genom olika åtgärder för att utveckla ett samhälle där alla är "healthy and lively".

Bygg ett "safe and secure" society, tar bl.a. sikte på risken att skadas av jordbävningar.

Fredag 11 november

Spår 1 - Osaka Chamber of Commerce and Industry

Vid besöket på Handelskammaren i Osaka där vi fick information av direktören för internationella frågor om hur Osaka prefektur arbetar för att attrahera företag och investerare att etablera sig i Osaka och inte i Tokyo eller andra delar av Japan. Bland annat kunde Osaka, jämfört med Tokyo "erbjuda" lägre bolagsskatt, lägre hyror och bättre levnadsvillkor. Till viss del kan man se förhållandet Tokyo – Osaka som Stockholm – Göteborg.

Spår 1 - Kobe University Hospital

Ett stort problem för Japan är att högutbildade kvinnor ofta slutar arbeta när de fått barn. För att lösa detta problem har Kobe universitetssjukhus startat dels en egen förskola för personalens barn, dels startat en ”training school” för sjuksköterskor och läkare (eller annan personal) som varit hemma med barn (eller av annan anledning) där de under en period kan uppdatera sina kunskaper när de återgår i tjänst. Personal som är tjänstledig har också möjlighet att t.ex. följa seminarier och utbildningar som hålls på sjukhuset via webb. Vi fick träffa **professor Nishigori** och hennes personal där flera var positiva till denna lösning som möjliggjorde fortsatt arbetsliv och karriär. Det visade sig också att flera av de sjuksköterskor och läkare som deltog från sjukhusets sida var intresserade av hur vi i Sverige organiserar våra sjukhus, hur våra tjänster inom vården är utformade (t ex dag- och nattsift) och hur kvinnor och män löser barnomsorg.

Spår 2 - Möte med Osaka Economic Strategy Bureau

Ms Aya Wada, director for International Affairs, **Mr Yoichi Imai**, manager for Special Zones Promotion och **Mr Takayuki Toriyama**, manager for International Relations deltog från den japanska sidan.

Osaka är det näst största ekonomiska området, efter Tokyo. I området bor 8,8 miljoner invånare, varav i Osaka city 2,7 miljoner. Osaka ingår i Kansai-regionen, vars ekonomi är större än Saudiarabien, Schweiz och Sverige. Regionen försöker locka fler företag genom att hänvisa bland annat lägre kostnader och lägre löner än Tokyområdet.

Osaka är en av 10 ”national strategic special zones” i Japan. I dessa ges särskilda skattefördelar, regel-lättnader och finansiell hjälp till företag under en övergångstid för att attrahera utländska företag och privata investeringar. Osaka fokuserar bland annat på företag inom områden life science och green technology. Skattesubventionen får uppgå till max 100 procent under max 5 år.

Förslag på projekt inom special zones tas fram lokalt. De ska sedan godkännas av nationella regeringen innan de får starta. Blir projektet framgångsrikt, prövas det sedan i ytterligare special zones innan det så småningom blir nationellt.

Regelförändringar som provas i Osaka:

- att låta företag som tillhandahåller hushållstjänster anställa utländsk arbetskraft under en period av tre år. Detta för att underlätta för kvinnor att återgå till förvärvsarbete medan barnen är små.
- att göra det lättare att tillhandahålla tillfälliga bostäder genom att dra ner på de formella kraven.

Spår 2- Möte med Kobe stad

Deltagare **Yuichi Kanaya**, director general, port and urban projects bureau, **Koji Deguchi**, assistant manager of 150th anniversary, port and urban projects bureau och **Shuji Fujita**, assistant manager of inbound tourism promotion deltog från den japanska sidan. Shuji Fujiita inledde sitt anförande med att prata lite svenska!

Kobe försöker öka turismen som i fjol uppgick till 1 miljon besökare. Men än så länge är Kobe mycket okänt som turistmål, orten är mest känd i världen för Kobe beef. Man försöker rikta in sig på särskilda nyckelgrupper och särskilda aktiviteter.

Kobe hamn firar nästa år 150-årsjubileum. Hamnen har växt kontinuerligt och rankades 1973 som tredje största hamnen efter New York och Rotterdam.

På fråga hur de ser på framtiden svarar de att de räknar med att nuvarande handelsvägar kommer att fortsätta på samma sätt framöver. De tror också att fraktbåtarna nog nått sin maximala storlek nu.